

Modeling the Mediating Role of Educational Vitality in the relationship between perceptions of educational justice and students' Educational Performance

Parvaneh Mohammadi^{1*}, Salahedin Ebrahimi², Monireh Mohammadi³

1. **(Corresponding Author):** Ph.D. in Educational Management, Bu-Ali Sina` University, Hamedan, Iran. Email: parvanehmohammadi31@yahoo.com
2. Assistant Professor, Department of Educational Management, Farhangian University, Tehran, Iran.
3. Masters of Educational Psychology, Payame Noor` University, Sanandaj, Iran.

Article Info	Abstract
<p>Article Type:</p> <p>Research Article</p> <p>Received Date: 27 February 2025</p> <p>Accepted Date: 15 May 2025</p> <p>Keywords: Perception of educational justice, Educational vitality, Educational performance, Students</p>	<p>Background and Aims: The aim of the present study was to model the mediating role of academic vitality in the relationship between the perception of educational justice and the academic performance of students.</p> <p>Method: The research methodology was descriptive-correlation type of structural equations. The research population was 3152 students of the second secondary level of Saqez city, and a sample of 342 people was selected using stratified random sampling based on Cochran's formula. In order to collect data, Golparvar's Educational Justice Perception Questionnaire (2009), Hossein Chari and Dehghanizadeh's Academic Vitality Questionnaire (2009) and Pham and Taylor's Academic Performance Questionnaire (1999) were used. The validity of the instruments was confirmed by the opinion of professors of educational sciences and psychology, and the reliability of each questionnaire was checked with Cronbach's alpha coefficient. The data were analyzed using two software, Spss vs. 22 and lisrel. 8.50 was analyzed.</p> <p>Findings: The results showed that the perception of educational justice and academic vitality have a positive effect on academic performance at the level ($P < 0.05$); Perception of educational justice through academic vitality has a positive and significant effect on academic performance ($P < 0.05$); Also, the variables of perception of educational justice and academic vitality are able to explain 27% of the variance of the variable of academic performance ($P < 0.05$).</p> <p>Conclusion: According to the findings, educational justice and academic vitality can have a positive effect on academic performance. Academic vitality also had a positive effect on academic performance.</p>
<p>Cite this article: Mohammadi, P., Ebrahimi, S., & Mohammadi, M. (2025). Modeling the Mediating Role of Educational Vitality in the relationship between perceptions of educational justice and students' Educational Performance. <i>Research Strategies in Educational Sciences</i>, 3(1), 47-64.</p>	
<p>DOI: 10.22034/jrses.2025.535389.1093</p>	
	
<p>Extended abstract</p>	
<p>Introduction</p> <p>One of the important goals and tasks of education is to create a basis for the all-round development of the individual and the education of healthy, thoughtful and responsible people to play a role in individual and social life. Since students, as the basic foundation of the country's education system, have a special role and place in achieving the goals of the education system, paying attention to this class of society in terms of education and training, fertility and prosperity as much as possible in the education and training system of the society (Mahmoudi, Isazadegan, Amani and Kitabi, 2012). It is clear that education is necessary not</p>	

only for the development of individuals but also for the development of society (Mahdavi-Rad, Farzad, Koshki, 2018). Academic status can be influenced by various factors. Research has shown that many factors influence the academic performance of students. According to experts, emotional abilities and competences are one of the most important determining and influencing factors on academic performance (Austin, Saklovzek, Egan, 2015). According to the definition, academic performance is one of the most important parameters in Predicting the future situation of learners is used to acquire the necessary scientific and practical qualifications and skills (Suarez, Guisande, Almeida, Paramo, 2009). One of the important and basic things in relation to academic performance and learning; It is the academic vitality that has emerged in the 20th century and has opened a new field for researchers (Rahimi and Zarei, 2015). According to the definition, the abilities and talents that make people adapt to threats, obstacles and difficulties and pressures in the field of education are the head of academic life. Martin and Marsh (2008). One of the factors affecting students' vitality at the school level is students' perception of educational justice, which has always played a role in students' academic performance (Mazrooghi, Heydari, 2016). They consider justice to be the most fundamental factor of social institutions and because education and schools are part of social institutions; The discussion of justice in educational environments has always been of interest (McLeod, 2010). In general, determining the effective factors in academic progress is always one of the concerns of education professionals, and in this regard, the research in this regard is still ongoing and includes important axes; However, the realization of educational goals requires that children grow and study in suitable and safe environments away from any kind of mistreatment (Khazari, Ebrahimi, Qavam, 2014).

Methods

This research was quantitative in terms of main strategy and descriptive-correlation in terms of analytical method. The population of the current research is all the students of the second secondary level of Saqez city with a number of 3152 people. To select the sample size, Cochran's formula was used (at the alpha level of 0.05; the error value is 0.05 and the P and q ratio is equal to 0.5). Therefore, the sample size was chosen equal to 342 people. A questionnaire was used to collect data. Therefore, from Gol Parvar's educational justice perception questionnaire (1389) in the form of fourteen questions and in a five-point Likert scale; Hossein Chari and Dehghanizadeh's academic vitality questionnaire (2013) in the form of nine questions in a five-level spectrum and at the end of Pham and Taylor's (1999) academic performance questionnaire in five dimensions (self-efficacy, emotional effects, planning, lack of outcome control, motivation) was used in the form of forty-eight questions in a five-point Likert scale. Cronbach's alpha method was used to determine the reliability of the research tool. The alpha of the questionnaires was, respectively, perception of educational justice (0.91), academic vitality (0.85) and academic performance (0.93). The content validity of the research tools was confirmed by the opinion of three professors of psychology and educational sciences. Confirmatory factor analysis was used to determine the construct validity of the research tools. To analyze the data, statistical methods of frequency distribution, mean, standard deviation, Pearson correlation matrix and confirmatory path analysis were used using LISREL software. It should be noted that out of a total of 342 questionnaires, 335 questionnaires were able to be analyzed.

Results

According to the results obtained from the analysis of the presented structural equations, it can be seen that the variable of perception of educational justice has a positive direct effect (0.30), a positive indirect effect (0.078) and a positive total effect (0.378) and is significant on The academic performance variable is at the level of 0.05. The academic vitality variable has a positive (0.23) and significant direct effect on the academic performance variable at the 0.05 level. The variable of perception of educational justice with an indirect path coefficient through academic vitality (0.078) and t value (3.47) have an indirect, positive and significant effect on the variable of academic performance at the level of 0.05. Structural model fit indices are: chi-square value (667.55), degree of freedom (347), ratio of chi-square to degree of freedom (1.92), RMSEA (0.037), CFI (0.98), GFI (0.95) and AGFI (0.91) according to the results obtained from the fit indices in the confirmatory path analysis model of the research, it can be said: the ratio of chi-square to the degree of freedom according to the criterion in question indicates the appropriate fit of the conceptual model with the experimental model. The value of the RMSEA index is in the range of the acceptable criterion, and this also indicates the acceptable error value. The values of CFI, GFI, and AGFI indices are also evaluated according to the relevant criteria and indicate the appropriate fit of the structural model. Therefore, it can be said that the structural model of the research has a suitable and acceptable fit.

Conclusion

The present study was conducted with the aim of modeling the mediating role of academic vitality in the relationship between the perception of educational justice and the academic performance of students. The results of the analysis showed that the component of the perception of educational justice affects the

academic performance of students both directly and indirectly through the mediation of the component of academic vitality. Yarqali (2013), Shafi-pour Teherin (2015), Sarmadi and Masoumi Fard (2014), Yoludog and Yartan (2013) etc. were in agreement. Lessons in school, from the classroom to the university classroom, regardless of the type of people and the age of the people, affect the academic status and especially the academic performance and progress. Academic vitality and educational justice are among the very important topics that must be paid attention to for the growth and development of any knowledge. Education is essential. Students and their perception of the educational situation has an effect on their behavior in the educational environment and if they feel that they are treated fairly in the educational environment and based on their efforts, they can Those who achieve success can show better performance. In this regard, the interaction of the school elements, including the principal, executive staff and students, which shapes the students' perception of the educational environment, affects the students' academic effort and if there is a sense of justice in the students, with More motivated and present in the class and challenges related to it and increase the probability of their success. In general, students with a proper perception of educational justice and high vitality show more resistance to solve challenges. and shows more attention and reflection in solving them, and these factors increase the probability of their success and finally improving their academic performance.

Ethical considerations

Following the ethics of research

The principle of confidentiality was maintained in this research.

Financial sponsor

This study did not have a financial sponsor and the costs were covered by the authors.

Authors' contribution

All of authors of this study participated in the design, implementation, and writing of all parts of the research.

Conflict of interest

There is no conflict of interest between the authors and the Quarterly Journal of Research Strategies in Educational Sciences.

مدلسازی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در ارتباط بین ادراک عدالت آموزشی با

عملکرد تحصیلی

پروانه محمدی*^۱، صلاح‌الدین ابراهیمی^۲، منیره محمدی^۳

۱. نویسنده مسئول: دانش آموخته دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران. رایانامه:

parvanehmohammadi31@yahoo.com

۲. استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

۳. کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه پیام نور، سنج، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: علمی پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۰۹</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۲۵</p> <p>کلیدواژه‌ها: ادراک از عدالت آموزشی، سرزندگی تحصیلی، عملکرد تحصیلی، دانش آموزان</p>	<p>زمینه و هدف: هدف پژوهش حاضر مدلسازی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در ارتباط بین ادراک از عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان بود.</p> <p>روش: روش‌شناسی پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه پژوهش کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان سقز به تعداد ۳۱۵۲ نفر بودند و با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و بر پایه فرمول کوکران نمونه‌ای به حجم ۳۴۲ نفر انتخاب شد. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه ادراک از عدالت آموزشی گل پرور (۱۳۸۹)، پرسشنامه سرزندگی تحصیلی حسین‌چاری و دهقانی‌زاده (۱۳۹۱) و پرسشنامه عملکرد تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۹) استفاده شد. روایی ابزارها با نظر اساتید علوم تربیتی و روانشناسی تأیید شد و پایایی هر پرسشنامه هم با ضریب آلفای کرونباخ بررسی گردید. داده‌ها با استفاده از دو نرم افزار 22 Spss vs. و 8.50 Lisrel تجزیه و تحلیل شد.</p> <p>یافته‌ها: نتایج نشان داد ادراک از عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی اثر مثبت بر عملکرد تحصیلی در سطح دارند ($P < 0/05$)؛ ادراک از عدالت آموزشی به واسطه سرزندگی تحصیلی اثر مثبت و معنادار بر عملکرد تحصیلی دارد ($P < 0/05$)؛ همچنین متغیرهای ادراک از عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی قادر به تبیین ۲۷ درصد واریانس متغیر عملکرد تحصیلی می‌باشند ($P < 0/05$).</p> <p>نتیجه‌گیری: طبق یافته‌ها، عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی می‌توانند تأثیر مثبتی بر عملکرد تحصیلی داشته باشند. همچنین سرزندگی تحصیلی تأثیر مثبتی بر عملکرد تحصیلی داشت.</p>
<p>استناد به این مقاله: محمدی، پ؛ ابراهیمی، ص؛ و محمدی، م. (۱۴۰۴). مدلسازی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در ارتباط بین ادراک عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان. <i>راهبردهای پژوهش در علوم تربیتی</i>، ۳(۱)، ۶۴-۴۷.</p> <p>DOI: 10.22034/jrses.2025.535389.1093</p>	

مقدمه

عدالت آموزشی با از میان برداشتن موانع، بستر سرزندگی تحصیلی و شور یادگیری را فراهم می‌آورد و در پرتو این اشتیاق، عملکرد تحصیلی شکوفا می‌شود. برقراری عدالت در آموزش، نه تنها دسترسی به فرصت‌ها را ممکن می‌سازد، بلکه با ایجاد انگیزه و پویایی، مسیر تحقق عملکرد مطلوب تحصیلی را هموار می‌کند.

موفقیت دانش‌آموزان در مدرسه و در هر جامعه پیشرفته‌ای که آموزش در مرکز رشد اجتماعی-اقتصادی آن قرار دارد حیاتی است. زیرا با توجه به این که دانش‌آموزان برای محافظت از جامعه مورد نیاز می‌باشند، امید ما برای آینده هستند (کاسیدی، ۲۰۲۲). دانش‌آموزان بخش عظیمی از جمعیت هر کشوری را تشکیل می‌دهند. دانش‌آموزان در مدرسه برای به دست آوردن دانش و تکنولوژی مورد نیاز مشاغل مختلف آماده می‌شوند. وقتی این آمادگی وجود ندارد و کمبودهای تحصیلی در دانش‌آموزان دیده می‌شود، اثرات مخرب و هزینه‌هایی را برای فرد و جامعه به دنبال دارد (کاکي، صدر و علیرضامنفر، ۱۴۰۱). مهمترین معیار سنجش یادگیرندگان در فرایند آموزش، عملکرد^۱ و استفاده از آموخته‌ها و به کارگیری آنها است که برای رویارویی سازنده با تحولات پیچیده و شتابنده حال و آینده جوامع باید با اتکا به نیروی انسانی به عنوان مهمترین سرمایه خود به پرورش و شکوفایی ظرفیت‌ها و استعدادها و مهارت‌های فکری دانش‌آموزان بپردازند که نظام آموزش و پرورش در هر کشوری در این زمینه مسئولیت اصلی را بر عهده دارد (کندی، ۲۰۲۲). و در این زمینه، آموزش-پرورش همیشه در ارتباط با عدالت مسئول است. عدالت آموزشی^۲ از عباراتی است که معنای آن با شنیدن یا خواندن آن به ذهن متبادر می‌شود. از طرفی عملکرد تحصیلی^۳ چنان مؤلفه مهمی است که هدف هر نظام آموزشی با توجه به آن توجیه و کارایی و اثربخشی نظام با آن سنجیده می‌شود. همان طور که سازمان‌های غیر آموزشی ناگزیرند به منابع انسانی خود برای کارایی و اثربخشی وظایف سازمانی توجه کافی داشته باشند، مدارس نیز برای نیل به اهداف آموزشی خود باید به رعایت عدالت آموزشی توجه کنند (دیبايي صابر و میرعرب، ۱۳۹۸). درباره اینکه تا چه اندازه به عدالت آموزشی در مدارس توجه می‌شود آمار و ارقام چندانی وجود ندارد. به نظر می‌رسد تجربه بسیاری از ما در این زمینه چندان خوشایند نباشد. با توجه به اینکه متخصصان (یانگ، ۲۰۲۳؛ گین^۴؛ ۲۰۲۱؛ دیبايي صابر و میرعرب، ۱۳۹۸)، بر این باورند که ادراک افراد از عدالت بر کارایی و عملکرد آنان تاثیر می‌گذارد این پژوهش با هدف بررسی ارتباط بین ادراک عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان با توجه به نقش میانجی سرزندگی تحصیلی انجام شده است. یکی از اهداف و وظایف مهم آموزش و پرورش پیدایش زمینه برای رشد همه‌جانبه فرد و تربیت انسان‌های سالم، باتدبیر و مسئول برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است. از آن‌جا که دانش‌آموزان به عنوان پایه اساسی نظام آموزشی کشور، در دستیابی به اهداف نظام آموزشی نقش و جایگاه ویژه دارند، توجه به این طبقه از جامعه از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را موجب می‌شود (تاشتوش^۵ و همکاران، ۲۰۲۳). بدون شک، یکی از اهداف و وظایف آموزش و پرورش، آماده کردن دانش‌آموزان برای پذیرفتن و درک تحولات علمی دنیای آینده است. با وجود این، مهم‌ترین هدف آن، شکوفا کردن کامل شخصیت دانش‌آموزان و پرورش ارزش‌های والا است (کدیور، ۱۳۹۸). برآوردن این نیاز که خیلی آسان نیست، لازمه گسترش آموزش و پرورش و به کارگیری روش‌هایی است که بر یافته‌های علمی، عقلی و اصولی استوار باشد تا افراد متخصص مورد نیاز جامعه را تربیت کند. آینده هر جامعه‌ای به کیفیت و کارایی آموزش و پرورش آن جامعه بستگی دارد و بازدهی نظام آموزش و پرورش هر کشور به شناخت عوامل مؤثر در کیفیت تدریس و استفاده از روش‌های نوین تدریس وابسته است (عباسی اصل، سعدی پور و اسدزاده، ۱۳۹۵). از سوی دیگر آموزش و شاخص‌های آن، با ایفای نقش اساسی و مؤثر خود، در روند توسعه‌ی همه جانبه نقش بسیار اساسی دارند و شرط لازم برای رسیدن به توسعه جوامع را فراهم می‌کنند (نجاری و حسنی، ۱۳۹۹). در این راستا زینو^۶ (۲۰۱۹) بیان داشته مدارس، نقش مهمی را در ایجاد حمایت آموزشی برای معلمان و مدیران، هدف گذاری آموزشی، اختصاص منابع مالی و انسانی با راه منطقی و عقلانی جهت ترفیع پیامدهای یادگیری دانش‌آموزان، ایفا می‌کنند. واضح است که

^۱Cassidy^۲Performance^۳Kennedy^۴Educational Justice^۵Academic Performance^۶Young^۷Ginn^۸Tashtoush^۹Xinyu

آموزش نه تنها برای پیشرفت افراد بلکه برای پیشرفت جامعه نیز ضروری است (مهجوی‌راد، فرزاد و کوشکی، ۲۰۱۸). وضعیت تحصیلی می‌تواند تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار گیرد که بالاتر از یک چارچوب کاملاً آکادمیک است (کوارسکی و همکاران؛ ۲۰۲۰). از این جهت، بسیاری از تحقیقات بین‌المللی با هدف بررسی انواع عوامل زمینه‌ای و فردی که عملکرد تحصیلی را تقویت می‌کنند، جنبه‌های متعددی را مورد بررسی قرار داده‌اند (کریشکو و همکاران؛ ۲۰۲۰؛ امانی، کیانی، ۲۰۱۷). مطالعه در مورد عملکرد تحصیلی پیشینه قابل توجهی دارد و بررسی عوامل موثر بر آن از دیرباز قابل توجه محققان بوده است (صالحی و همکاران ۱۳۹۸). تحقیقات نشان داده عوامل زیادی، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهند. به عقیده صاحب‌نظران ادراک از عدالت آموزشی در مدرسه و کلاس درس یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین کننده و موثر بر عملکرد تحصیلی است (اوستین، ساکلوفسکی و ایگان؛ ۲۰۱۵). عملکرد تحصیلی یکی از مهم‌ترین پارامترهایی است که در پیش‌بینی وضعیت آینده فراگیران در جهت کسب صلاحیت و مهارت‌های علمی و عملی لازم مورد استفاده قرار می‌گیرد (سوارز، گیزانده، آلمیدا، پارامو؛ ۲۰۰۹) و به میزان یادگیری آموزشگاهی اشاره دارد و توسط آزمون‌های مختلف استاندارد ارزیابی می‌شود (کمائی، عسکری، حیدری و نادری، ۱۳۹۹). عملکرد تحصیلی عبارت از موفقیت در گذراندن دروس مختلف توسط دانش‌آموز و نشان دادن عملکرد شایسته در جامعه و زندگی خود بر اساس مطالب آموخته شده است (یانگ، ۲۰۲۳). عملکرد تحصیلی و عوامل موثر بر آن به عنوان یکی از متغیرهای اساسی در آموزش و پرورش همواره مورد توجه محققان و روانشناسان تربیتی بوده است و پژوهش‌ها نشان داده‌اند بعضی از عوامل موجب بهبود عملکرد تحصیلی و بعضی دیگر موجب ضعیف شدن عملکرد تحصیلی می‌شود (مارنگو و همکاران؛ ۲۰۱۹).

یکی از موارد مهم و اساسی در رابطه با عملکرد تحصیلی و یادگیری؛ سرزندگی تحصیلی است که در سده بیستم میلادی پا به عرصه وجود گذاشته و عرصه‌ای نو، پیش روی پژوهشگران گشوده است (شیخی، ۱۴۰۱). طبق تعریف، توانایی‌ها و استعدادهایی که باعث سازگاری افراد در مقابل تهدیدها، موانع و سختی‌ها و فشارها در حوزه تحصیل می‌شود، سرزندگی تحصیلی است. مارتین و مارش (۲۰۱۸) سرزندگی تحصیلی را به توانایی موفقیت‌آمیز دانش‌آموزان در بر خورد با چالش‌های تحصیلی تعریف کرده‌اند. بعلاوه سرزندگی را به توانایی موفقیت‌آمیز به پاسخ مثبت، مفید، سازنده و توافقی به انواع موقعیت تحصیلی اشاره دارد (پوتواین و همکاران؛ ۲۰۱۲).

سرزندگی تحصیلی منعکس کننده محتوای تاب‌آوری کارا در زمینه تحصیلی و حوزه کلی روانشناسی مثبت‌نگر است و به عنوان ظرفیت دانش‌آموزان برای تسلط موفقیت‌آمیز بر چالش‌ها و موانعی که حقیقت رایج زندگی هستند، تعریف می‌شود (کندی، ۲۰۲۲). سرزندگی از مهمترین مولفه‌های روانشناختی و یک تجربه پر از انرژی است که از منافع درونی، نه بیرونی سر چشمه می‌گیرد. سرزندگی حس زنده بودن و داشتن انرژی مثبتی است که کنترل آن درون خود فرد است و به فرد در کشف هدف، دلیل معنای زندگی تحصیلی کمک می‌کند. وقتی فردی تکلیفی را به صورت ارادی انجام می‌دهد نه تنها احساس خستگی و ناامیدی نمی‌کند، بلکه احساس افزایش انرژی و مقاومت می‌کند و در زمینه زندگی مدرسه موجب افزایش تلاش و اراده و مشارکت فعال دانش‌آموزان می‌شود. زندگی تحصیلی از مهمترین دوره‌های زندگی فرد است که در تربیت و یادگیری موفقیت‌آمیز فرد موثر است و ارزش‌ها و توانایی‌هایی ایجاد شده و پیشرفت‌های علمی حاصل می‌شود. اما در دوران تحصیل افراد با چالش‌ها و موانع زیادی مواجه می‌شوند. چالش و موانعی مانند درس سخت، معلمان ضعیف، محیط سرد و ناهمدلانه کلاس درس و مدرسه و به طور کلی نبود ادراک عدالت آموزشی، واقعیت هر مدرسه هستند که بخش اصلی چالش‌های زندگی دانش‌آموزان را تشکیل می‌دهد (زینال‌نژاد، ۱۴۰۲). بعضی از دانش‌آموزان در مواجهه با این موانع و چالش‌ها موفق می‌شوند، اما عده‌ای دیگر در این زمینه ناموفق هستند.

یکی از عوامل موثر بر سرزندگی دانش‌آموزان در سطح مدرسه، ادراک دانش‌آموزان از عدالت آموزشی است که همیشه در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان هم نقش داشته است (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۶). عدالت را اساسی‌ترین عامل نهادهای اجتماعی می‌دانند و از این جهت که آموزش و پرورش و مدارس جزء نهادهای اجتماعی هستند؛ بحث عدالت آموزشی در محیط‌های آموزشی همیشه مورد توجه بوده است (کلولی، پیلنیک و فایسون؛ ۲۰۲۳). عدالت آموزشی تعبیری است که برای توصیف نقش عدالت آموزشی، که به طور مستقیم با

¹Kovarski& at all

²Kryshkoa, & at all

³Austin, Saklofske, Egan

⁴ Soares, Guisande, Almeida, Paramo

⁵ Marengo, & at all

⁶ Martin, Marsh

⁷ Putwain, & at all

⁸Cluley, Pilnick & Fyson

تعاملات کلاس درس ارتباط دارد، به کار می‌رود و در پی این است تا مشخص کند که با چه روش‌هایی باید با دانش‌آموز رفتار کرد تا احساس کنند با آنها منصفانه رفتار شده است (دیبایی صابر، میرعرب رضی، ۱۳۹۸). لازم به یادآوری است که عدالت آموزشی به فراهم کردن فرصت‌های برابر متناسب با نیازهای مختص هر فرد اشاره دارد. چون افراد در دانش و مهارت‌ها و توانایی انواع یادگیری دیرینه فرهنگی و نیاز آموزشی، متمایز هستند (سرمدی و معصومی فرد، ۱۳۹۴). فراهم آوردن فرصت برابر و منصفانه آموزشی جزئی از عدالت آموزشی است و رسیدن به عدالت آموزشی برای همه جوامع که آموزش و پرورش را یک جزء مهم زندگی افراد می‌دانند امری مهم به حساب می‌آید (مارینو و همکاران؛ ۲۰۲۱).

در خصوص عدالت آموزشی، سه دسته عوامل شامل الف) ویژگی‌هایی که از سوی فراگیر وارد محیط‌های آموزشی می‌شود (اقتصاد، فرهنگ، وضعیت اجتماعی)؛ ب) منابع و امکاناتی که از سوی مسئولان مهیا می‌شود (معلم، محیط آموزشی) و ج) ویژگی‌های پنهان که در نتیجه برخورد این عوامل به وجود می‌آید، مطرح شده است (گین، ۲۰۲۱). در مجموع عدالت آموزشی زمانی تحقق می‌یابد که از طریق دروندادها و فرآیندهای رایج در محیط‌های آموزشی، یادگیرندگان بتوانند به پیامدها یا همان اهداف نهایی دست یابند (کوارسکی و همکاران، ۲۰۲۰). مطالعات نشان داده است عملکرد دانش‌آموزان تحت تاثیر ادراک آنان از میزان رعایت عدالت در کلاس است، زیرا آن‌ها به عدالت حساس و به آن واکنش نشان می‌دهند و از سوی دیگر آموزشگاه‌ها و به خصوص معلمان برای اینکه بتوانند رفتاری منصفانه و نیز احساس عدالت را در دانش‌آموز ایجاد کرده و توسعه دهند، باید بتوانند توجه و رضایت آنان را در کلاس جلب و آن‌ها را با اهداف کلاس هم‌جهت کنند و از این راه عملکرد تحصیلی آنان را بهبود ببخشند (دیبایی صابر و میرعرب رضی، ۱۳۹۸؛ ایشوجی؛ ۲۰۱۴).

درک اینکه چگونه دانش‌آموزان و والدین دانش‌آموزان درباره عدالت در کلاس قضاوت می‌کنند و چطور به عدالت یا بی‌عدالتی درک شده خود پاسخ می‌دهند می‌تواند از مباحث اساسی نظام آموزشی باشد. از گزارش‌ها و آمار (کاکي و همکاران، ۱۴۰۱) چنین به دست می‌آید که در کشور موضوع عدالت آموزشی و جوانب دیگر وابسته به آن به صورت کارشناسانه و حرفه‌ای کمتر بررسی و تجزیه و تحلیل شده است. از آنجا آموزش‌وپرورش ما مدعی و خواهان اجرای عدالت انسانی-اجتماعی است، بنابراین ضروری است محققان، معلمان و اساتید در این زمینه‌ها پژوهش کنند. موضوع این پژوهش از این جهت مورد توجه است که با سنجش ادراک دانش‌آموزان درباره میزان عدالت آموزشی و رابطه آن با عملکرد تحصیلی نتایج مفید و ارزشمند و راهکارهای صحیح در زمینه نحوه رفتار مناسب با دانش‌آموزان به دست آید و باعث افزایش حصول اهداف آموزشی شود. از طرفی عدالت اقتضا می‌کند رشدی همه جانبه و همگانی برای دانش‌آموزان در نظر گرفته شود تا هیچ کس در یک حد نماند و زمینه شکوفایی استعدادها فراهم آید و با یکنواختی و کسالت مبارزه شود. بنابراین از آنجایی که در مجموع پژوهش‌هایی که عدالت آموزشی را بررسی کرده‌اند، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و سرزندگی تحصیلی را کمتر مورد توجه قرار داده‌اند بر این اساس در پژوهش حاضر عدالت آموزشی به منزله متغیر مستقل، سرزندگی تحصیلی نقش میانجی و عملکرد تحصیلی به منزله متغیر وابسته در نظر گرفته شده است و هدف اصلی تحقیق بررسی این موضوع است که آیا بین ادراک دانش‌آموزان از میزان عدالت در مدرسه و کلاس درس با عملکرد تحصیلی آنان ارتباط وجود دارد؟ آیا در این ارتباط سرزندگی تحصیلی نقش میانجی دارد؟

بهادری جهرمی، چراغ‌پور و پایان (۱۴۰۲)، در پژوهشی با هدف پیش‌بینی عملکرد تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی، انگیزش پیشرفت و خوش‌بینی تحصیلی در دانش‌آموزان نشان دادند که رابطه مثبت و معناداری بین سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان وجود دارد. زینال‌نژاد (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان داد که ارتباط بین عدالت آموزشی ادراک‌شده با عملکرد تحصیلی مثبت و معنادار است. حیدری و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی تحت عنوان پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس ادراک عدالت کلاس و توانایی‌های شناختی به این نتیجه رسیدند که سرزندگی تحصیلی بر اساس ادراک عدالت کلاس و توانایی‌های شناختی قابل پیش‌بینی است. کاکي و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی با هدف بررسی تأثیر عدالت آموزشی بر عملکرد تحصیلی، رضایت از تحصیل و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان انجام داد. نتایج پژوهش نشان داد عدالت آموزشی بر عملکرد تحصیلی، رضایت از تحصیل و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر معنی‌داری دارد. در پژوهش دیگر ملایی و همکاران (۱۳۹۹) دریافته‌اند که بین سرزندگی تحصیلی و اشتیاق دانش‌آموزان رابطه مستقیم وجود دارد. کمائی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که عملکرد تحصیلی به طور معنادار تحت تاثیر اهداف پیشرفت و سرزندگی تحصیلی است. دیبایی صابر و میرعرب (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان رابطه عدالت آموزشی ادراک‌شده با عملکرد تحصیلی دانشجویان انجام داد که نتایج نشان داد بین عدالت آموزشی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ابراهیمی‌بخت و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با هدف اثربخشی برنامه آموزشی سرزندگی تحصیلی بر عملکرد تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان

¹ Marino

²Eshuchi

انجام داد که یافته‌ها نشان داد که میانگین نمرات هر سه متغیر وابسته عملکرد تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل، در هر دو مرحله پس‌آزمون و پیگیری افزایش معناداری داشته است. شفیع‌پور مطلع (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان تعیین رابطه بین عدالت و پویایی آموزشی با بهبود اخلاق آموزشی ادراک شده به این نتیجه رسید رفتار منصفانه اساتید در مورد اجرای قوانین و مقررات آموزشی، داشتن تعامل و ارتباط مساوی و یکسان، ارائه دانش و اطلاعات علمی به طور یکسان به همه دانشجویان در روحیه و انگیزه یادگیری تاثیر قابل توجهی دارد..

سولبرگ و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، در پژوهش خود نشان دادند که سرزندگی تحصیلی باعث بهبود انگیزش و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود. مری و همکاران^۲ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان داد که عدالت آموزشی بر بهبود عملکرد دانش‌آموزان موثر است و جو و محیط مدرسه را برای دانش‌آموزان با نشاط و انگیزه‌بخش می‌نماید. پژوهش زاپاتا^۳ و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد که بین عدالت آموزشی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ارگنلر، اوزنل و یتیرلیگ^۴ (۲۰۱۵) در پژوهشی که به نقش میانجی خودکارآمدی بر رابطه بین سرزندگی و فرسودگی در دانش‌آموزان دبیرستانی ترکیه پرداختند، نتایج بیان‌کننده آن بود، بین سه متغیر به‌کار رفته ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین نتایج تجزیه و تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی نشان داد که خودکارآمدی بودن، نقش میانجی در رابطه بین سرزندگی ذهنی و ناخرسندی دانش‌آموزان دارد. ایربو^۵ (۲۰۱۳) در پژوهشی به تأثیر اضطراب تحصیلی و خودپنداره درک شده از عدالت در کلاس بر عملکرد تحصیلی دانشجویان پرداخته و سرانجام نتیجه‌گیری نموده‌اند که برای سرزندگی دانشجویان، بایستی روانشناسان و مشاوران قبل از شروع امتحانات با استفاده از تهویه مناسب و شرایط محیطی، امنیت خاطر دانشجویان را فراهم بیاورند و اگر اساتید در کلاس درس با همه دانشجویان رفتار عادلانه داشته باشند عملکرد تحصیلی دانشجویان بهبود می‌یابد.

در مجموع تعیین عوامل موثر در عملکرد تحصیلی، همیشه یکی از دغدغه‌های دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت است و در این راستاست که پژوهش در این خصوص، هنوز هم در جریان است و محورهای مهمی را شامل می‌شود؛ اما تحقق بخشیدن هدف‌های پرورشی، نیازمند آن است که کودک در محیط‌های مناسب و امن به دور از هر گونه بدرفتاری، رشد و تحصیل کنند (ایزدی و همکاران، ۱۴۰۲). عدالت آموزشی با از میان برداشتن موانع، بستر سرزندگی تحصیلی و شور یادگیری را فراهم می‌آورد و در پرتو این اشتیاق عملکرد تحصیلی شکوفا می‌شود. برقراری عدالت در آموزش، نه تنها دسترسی به فرصت‌ها را ممکن می‌سازد، بلکه با ایجاد انگیزه و پویایی، مسیر عملکرد مطلوب تحصیلی را هموار می‌کند. بعلاوه، نمود افت تحصیلی در مدارس به خصوص در مدارس شهرستان سقز که جزء مناطق محروم و مرزی به شمار می‌آید و طبیعتاً چالش در دستیابی به امکانات، سطح کیفیت آموزشی، موانع زیرساختی آموزشی و ... که ایجاد عدالت آموزشی را با تنش مواجه می‌سازد؛ اهمیت و ضرورت این پژوهش را آشکار می‌سازد. از این‌رو لازم است ابعاد گوناگون عملکرد تحصیلی از جمله عدالت آموزشی و ادراک از عدالت آموزشی، سرزندگی و نقش ارتباطی این عوامل با یکدیگر، مورد بررسی قرار گیرند تا بتوان اطلاعات کامل‌تری از عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به دست آورد. بنابراین پژوهش حاضر تلاشی در جهت مدل‌سازی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در رابطه بین ادراک عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است؛ تا مشخص شود که آیا مولفه سرزندگی تحصیلی نقش میانجی معنی‌دار در رابطه بین ادراک عدالت آموزشی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد یا نه؟

بر اساس آنچه ذکر شد، مدل مفهومی زیر ترسیم و مورد آزمون قرار گرفت. بر این اساس اهداف پژوهش حاضر عبارتند از:

- تعیین رابطه ادراک از عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان

- تعیین رابطه ادراک از عدالت آموزشی با سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان

- تعیین رابطه سرزندگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان

- تعیین نقش نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در ارتباط بین ادراک عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان.

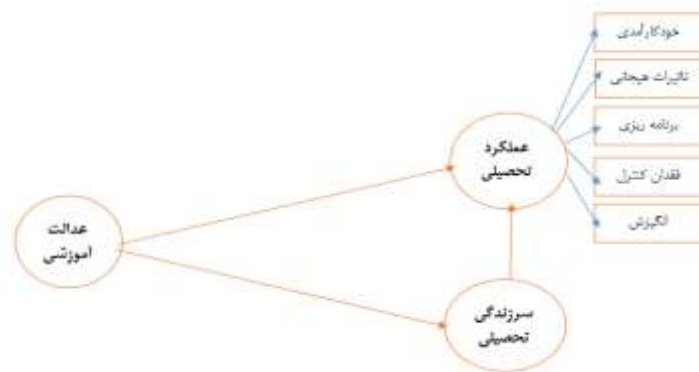
¹ Solberg, & at all

² Merry

³ zapata

⁴Ergenlerde & Ozel, Yeterliligi

⁵Iroegbu

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

این پژوهش بر اساس هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات، کمی و از دسته تحقیقات تحلیلی، توصیفی-همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان سقز به تعداد ۳۱۵۲ نفر، در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود، جهت انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد (در سطح آلفای ۰/۰۵؛ مقدار خطای ۰/۰۵ و نسبت P و q برابر با ۰/۵) لذا حجم نمونه برابر با ۳۴۲ نفر انتخاب شد. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ۳ پرسشنامه استاندارد پرسشنامه ادراک از عدالت آموزشی گل‌پرور (۱۳۸۹)، سرزندگی تحصیلی حسین‌چاری و دهقانی‌زاده (۱۳۹۱) و عملکرد تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۹) استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه ادراک از عدالت آموزشی (۱۳۸۹)

این پرسشنامه توسط گل‌پرور (۱۳۸۹) ساخته و اعتباریابی شد و در قالب ۱۴ گویه و در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای ادراک از عدالت آموزشی دانش‌آموزان را می‌سنجد و بر پایه فرهنگ بومی دانش‌آموزان ایران ساخته شده است. نمره-گذاری هر سؤال از هفت به یک (کاملاً موافقم ۷ و کاملاً مخالفم ۱) انجام می‌شود. لذا این پرسشنامه عدالت آموزشی را در روابط بین معلمان و مجموعه آموزشی مدرسه از نظر راهنمایی، ارزیابی و تعامل با دانش‌آموزان اندازه‌گیری می‌کند. حداکثر نمره (بیشترین میزان) ۹۸، میانگین ۵۶ و حداقل نمره ۱۴ است (گل‌پرور، ۱۳۸۹). روایی این پرسشنامه با استفاده از روایی محتوایی، صوری و سازه مطلوب گزارش شده است و پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۰ گزارش شده است که نشان از پایایی مناسب این پرسشنامه است (گل‌پرور، ۱۳۸۹ الف). همچنین پایایی این ابزار در پژوهش عمران و همکاران (۱۳۹۸) ۰/۸۹ بدست آمد. پایایی ابزار در پژوهش حاضر نیز به روش آلفای کرونباخ (۰/۹۱) بدست آمد و روایی محتوایی و صوری آن نیز توسط متخصصان روانشناسی تربیتی و مدیریت آموزشی مورد تأیید قرار گرفت. در پژوهش حاضر شاخص‌های برازش روش تحلیل عاملی تاییدی برای پرسشنامه ادراک از عدالت آموزشی عبارتند از: مقدار خی‌دو (۱۷۶/۵۹)، درجه آزادی (۹۲)، نسبت خی‌دو بر درجه آزادی (۱/۹۱)، (RMSEA(0.043)، (CFI(0.97)، (GFI(0.95) و (AGFI(0.90).

پرسشنامه سرزندگی تحصیلی (۱۳۹۱)

این پرسشنامه در قالب ۹ گویه در طیف ۷ درجه‌ای توسط حسین‌چاری و دهقانی‌زاده (۱۳۹۱) طراحی شد. گویه‌ها با استفاده از مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم ۱ و کاملاً موافقم ۷) نمره‌گذاری می‌شوند و نمره ابزار با مجموع نمره گویه‌ها محاسبه (دامنه نمرات ۶۳-۹) و نمره بالاتر به معنای سرزندگی تحصیلی بیشتر می‌باشد. دهقانی‌زاده و حسین‌چاری (۱۳۹۱) روایی ابزار را با روش چرخش واریماکس تایید و پایایی آن را با روش‌های آلفای کرونباخ ۰/۸۰ و بازآزمایی ۰/۷۳ گزارش کردند. در مطالعه بهادری جهرمی و همکاران (۱۴۰۲) پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ محاسبه شد. در پژوهش حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۵ محاسبه شد. در پژوهش حاضر برای تعیین روایی سازه ابزارهای پژوهش هم از روش تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. شاخص‌های برازش برای پرسشنامه سرزندگی تحصیلی عبارتند از: مقدار خی دو (۵۰/۱۸)، درجه آزادی (۲۷)، نسبت خی‌دو بر درجه آزادی (۱/۸۵)، (RMSEA (0.036)، (CFI(0.96)، (GFI (0.93) و (AGFI (0.91).

پرسشنامه عملکرد تحصیلی (۱۹۹۹):

این پرسشنامه توسط فام و تیلور (۱۹۹۹) در ۵ بعد (خودکارآمدی، تاثیرات هیجانی، برنامه‌ریزی، کمبود کنترل پیامد، انگیزش) در قالب ۴۸ گویه در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای طراحی شد. گویه‌ها با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم ۱ و کاملاً موافقم ۵) نمره-گذاری می‌شوند و نمره ابزار با مجموع نمره گویه‌ها محاسبه (دامنه نمرات ۱۵۰-۳۰) و نمره بالاتر به معنای عملکرد تحصیلی بهتر می‌باشد. روایی محتوایی و سازه ابزار توسط فام و تیلور (۱۹۹۹) مطلوب گزارش شده است و پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش نموده‌اند. صالحی (۱۳۹۲) روایی ابزار را با روش همسانی درونی تایید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ گزارش کرده است. در مطالعه حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ (۰/۹۳) به دست آمد. در پژوهش حاضر برای تعیین روایی سازه ابزارهای پژوهش هم از روش تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. شاخص‌های برازش برای پرسشنامه عملکرد تحصیلی عبارتند از: مقدار خی‌دو (۳۸۹/۰۲)، درجه آزادی (۲۱۳)، نسبت خی‌دو بر درجه آزادی (۱/۸۲)، RMSEA (0.026)، CFI (0.97)، GFI (0.95) و AGFI (0.90) با توجه به نتایج مدل-های سنجش ابزارها؛ می‌توان گفت، همه ابزارهای پژوهش دارای برازش مناسب و قابل قبول (روایی) هستند جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توزیع فراوانی، میانگین، انحراف معیار، ماتریس همبستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و LISREL استفاده شد. لازم به ذکر است که از مجموع ۳۴۲ پرسشنامه، تعداد ۳۳۵ پرسشنامه امکان تحلیل را داشتند.

یافته‌ها

توصیف نمونه: ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان پایه دهم، یعنی ۳۵،۰۸ درصد افراد نمونه، ۱۱۴ نفر پایه یازدهم، یعنی ۳۳،۰۳ درصد و ۱۰۸ نفر از افراد نمونه دانش‌آموزان پایه دوازدهم یعنی ۳۱،۵۷ درصد بودند. قبل از پرداختن به آزمون الگوی ساختاری، در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد، چولگی و کشیدگی) متغیرها جهت بررسی پراکندگی مناسب و نرمال بودن توزیع داده‌ها ارائه شده است. شاخص‌های چولگی و کشیدگی نشان‌دهنده نرمال بودن توزیع داده‌ها هستند.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
۱ ادراک عدالت آموزشی	۳/۱۲	۹/۴۸	-۰/۳۴۱	-۰/۴۰۶
۲ سرزندگی تحصیلی	۳/۲۷	۷/۳۰	-۰/۵۹۷	-۰/۲۳۰
۳ عملکرد تحصیلی	۳/۵۴	۲۸/۸۲	-۰/۲۷۱	-۰/۶۹۰

جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از شاخص‌های چولگی و کشیدگی استفاده شده است. قدر مطلق چولگی و کشیدگی متغیرها نباید از ۲ بیشتر باشد تا مفروضه نرمال بودن داده‌ها برقرار باشد. همانطور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود قدر مطلق چولگی و کشیدگی تمام متغیرها کمتر از ۲ است. بنابراین مفروضه نرمال بودن برقرار است.

جدول ۲. آزمون نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش

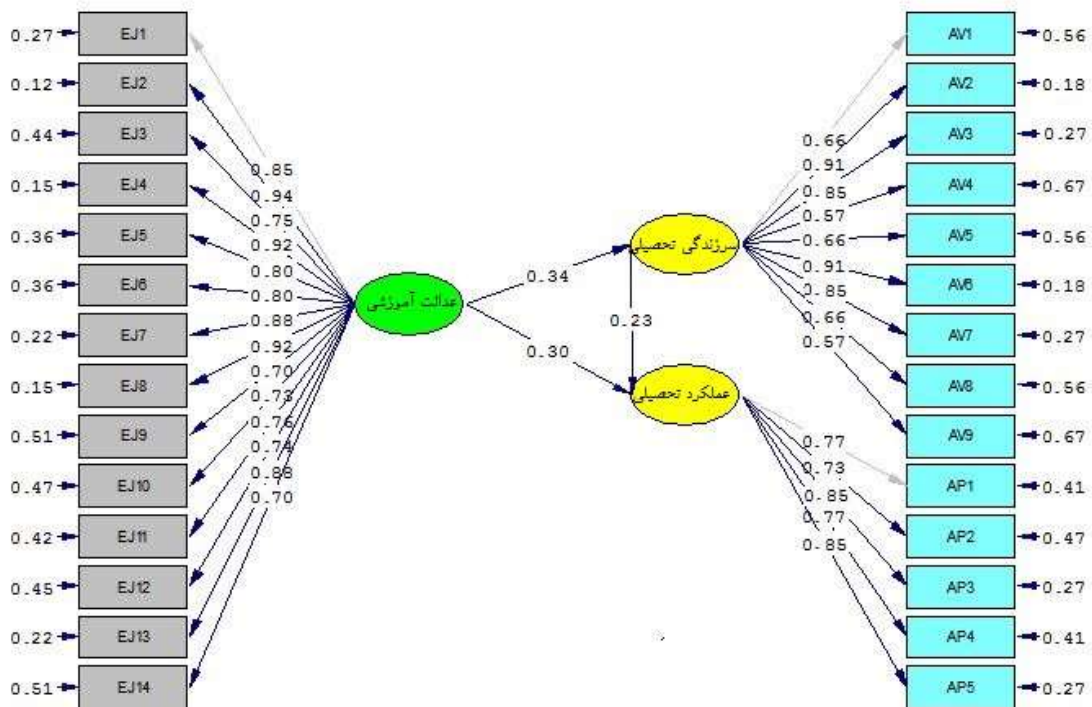
متغیر	چولگی	کشیدگی
حمایت ادراک شده	-۰/۳۴۱	-۰/۴۰۶
هیجان مثبت تحصیلی	-۰/۵۹۷	-۰/۲۳۰
هیجان منفی تحصیلی	-۰/۲۷۱	-۰/۶۹۰

برای شناسایی رابطه بین متغیرهای حاضر در مدل از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته‌های بدست آمده از ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول ۳ درج گردیده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ضریب همبستگی تمام متغیرها با یکدیگر در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است.

جدول ۳. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

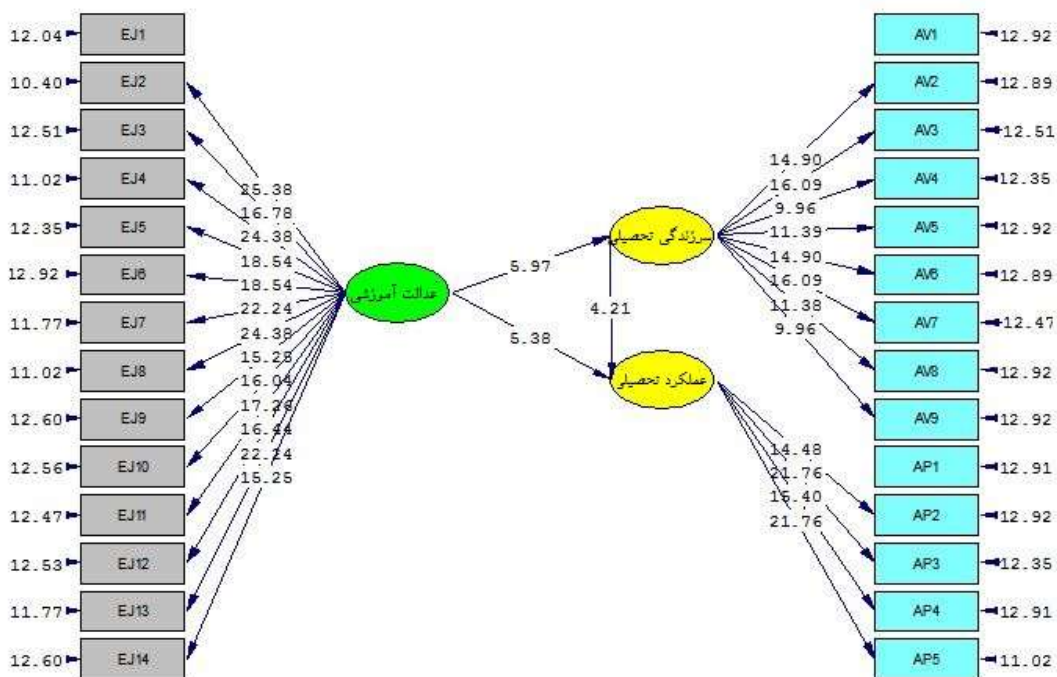
متغیر	۱	۲	۳
۱ ادراک عدالت آموزشی	۱		
۲ سرزندگی تحصیلی	*۰/۳۸۷	۱	
۳ عملکرد تحصیلی	*۰/۴۴۴	*۰/۴۵۷	۱

با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش می‌توان گفت: متغیرهای ادراک از عدالت آموزشی (۰/۴۴۴) و سرزندگی تحصیلی (۰/۴۵۷) دارای رابطه مثبت و معنادار با متغیر عملکرد تحصیلی در سطح ۰/۰۵ می‌باشند. متغیر ادراک از عدالت آموزشی دارای رابطه مثبت و معنادار با متغیر سرزندگی تحصیلی (۰/۳۸۷) در سطح ۰/۰۵ است. در شکل ۲ مدل آزمون شده همراه با مقادیر استاندارد شده روی هر کدام از مسیرها درج شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تأثیر ادراک از عدالت آموزشی بر عملکرد تحصیلی مثبت و معنی‌دار است. تأثیر سرزندگی تحصیلی بر عملکرد تحصیلی مثبت و معنی‌دار است. متغیر ادراک از عدالت آموزشی با ضریب مسیر غیر مستقیم به واسطه‌ی سرزندگی تحصیلی دارای اثر غیر مستقیم، مثبت و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی است.

Chi-Square=667.55, df=347, P-value=0.00000, RMSEA=0.037

شکل ۲. مدل تجربی پژوهش با ضرایب استاندارد شده

Chi-Square=667.55, df=347, P-value=0.00000, RMSEA=0.037

شکل ۳. مدل تجربی پژوهش با ضرایب شاخص T

نتایج بدست آمده از تحلیل معادلات ساختاری نشان می‌دهد؛ متغیر ادراک از عدالت آموزشی با ضریب مسیر (۰/۳۰) و مقدار تی (۵/۳۸) دارای اثر مثبت و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی در سطح ۰/۰۵ می‌باشد. همچنین متغیر سرزندگی تحصیلی با ضریب مسیر (۰/۲۳) و مقدار تی (۴/۲۱) دارای اثر مثبت و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی در سطح ۰/۰۵ می‌باشد و متغیر ادراک از عدالت آموزشی با ضریب مسیر (۰/۳۴) و مقدار تی (۵/۹۷) دارای اثر مثبت و معنادار بر متغیر سرزندگی تحصیلی در سطح ۰/۰۵ می‌باشد. در مجموع متغیر ادراک از عدالت آموزشی به واسطه‌ی سرزندگی تحصیلی (۰/۰۷۸) و مقدار تی (۳/۴۷) دارای اثر مثبت و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی در سطح ۰/۰۵ است. متغیرهای ادراک از عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی هم قادر به توجیه ۲۷٪ واریانس متغیر عملکرد تحصیلی هستند. مقدار واریانس تبیین شده متغیر عملکرد تحصیلی با توجه به مقدار تی آن (۸/۳۲) در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

جدول ۴. ضرایب مسیر مستقیم، غیر مستقیم و کل متغیرهای مستقل بر عملکرد تحصیلی

متغیر وابسته: عملکرد تحصیلی			متغیر مستقل
اثرات استاندارد شده			
کل	غیر مستقیم	مستقیم	
۰/۳۷۸	۰/۰۷۸	۰/۳۰	ادراک از عدالت آموزشی
۰/۲۳	-	۰/۲۳	سرزندگی تحصیلی

با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل معادلات ساختاری ارائه شده ملاحظه می‌شود که متغیر ادراک از عدالت آموزشی دارای اثر مستقیم مثبت (۰/۳۰)، اثر غیر مستقیم مثبت (۰/۰۷۸) و اثر کل مثبت (۰/۳۷۸) و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی در سطح ۰/۰۵ است. متغیر سرزندگی تحصیلی دارای اثر مستقیم مثبت (۰/۲۳) و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی در سطح ۰/۰۵ است. متغیر ادراک از عدالت آموزشی با ضریب مسیر غیر مستقیم به واسطه سرزندگی تحصیلی (۰/۰۷۸) و مقدار تی (۳/۴۷) دارای اثر غیر مستقیم، مثبت و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی در سطح ۰/۰۵ هستند.

جدول ۵. مشخصه‌های برازندگی مدل برازش شده

مشخصه	برآورد	ملاک
نسبت مجذور خی به درجه آزادی (χ^2/df)	۱/۹۲	$\chi^2/df < 3$
جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)	۰/۰۳۷	$RMSEA < 0.08$
شاخص نکویی برازش (GFI)	۰/۹۵	$GFI > 0.9$
شاخص تعدیل شده ی نکویی برازش (AGFI)	۰/۹۱	$AGFI > 0.9$
شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	۰/۹۸	$CFI > 0.9$
شاخص نرم شده برازندگی (NFI)	۰/۹۶	$NFI > 0.9$

شاخص‌های برازش مدل ساختاری عبارتند از: مقدار خی-دو (۶۶۷/۵۵)، درجه آزادی (۳۴۷)، نسبت خی-دو بر درجه آزادی (۱/۹۲)، (RMSEA (0.037، GFI (0.95، CFI (0.98) و (AGFI (0.91) با توجه به نتایج بدست آمده از شاخص‌های برازندگی در مدل تحلیل مسیر تاییدی پژوهش می‌توان گفت: نسبت خی-دو بر درجه آزادی با توجه به معیار مورد توجه بیانگر برازش مناسب مدل مفهومی با مدل تجربی است. مقدار شاخص RMSEA در دامنه معیار قابل قبول قرار دارد و این امر هم گویای مقدار خطای قابل قبول است. مقادیر شاخص‌های AGFI، GFI، CFI نیز با توجه به معیار مورد توجه مطلوب ارزیابی می‌گردند و نشانگر برازش مناسب مدل ساختاری است. از این رو می‌توان گفت مدل ساختاری پژوهش دارای برازش مناسب و قابل قبول است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف مدلسازی نقش میانجی سرزندگی تحصیلی در ارتباط بین ادراک از عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که متغیر ادراک از عدالت آموزشی دارای اثر مثبت و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان در سطح ۰/۰۵ دارد. این نتایج همسو با یافته‌های پژوهش‌های زینال‌نژاد (۱۴۰۲)، کاکای و همکاران (۱۴۰۱)، سورگی و همکاران (۱۴۰۰)، دیبایی صابر و میرعرب (۱۳۹۸)، شفیع‌پور مطلع (۱۳۹۴)، مری (۲۰۲۰) و زاپاتا و همکاران (۲۰۱۸) همسو و همخوان است.

نتایج پژوهش نشان داد که سرزندگی تحصیلی با دارای اثر مثبت و معنادار بر متغیر عملکرد تحصیلی است که با نتایج پژوهش‌های بهادری جهرمی، چراغ‌پور و پایان (۱۴۰۲)، ملایی و همکاران (۱۳۹۹)، ابراهیمی‌بخت و همکاران (۱۳۹۷)، سولبرگ و همکاران (۲۰۲۱) و اوزنل و یترلیگ (۲۰۱۵) همسو است.

همچنین نتایج پژوهش نشان داد که مؤلفه ادراک عدالت آموزشی به‌طور غیر مستقیم از طریق واسطه‌گری مؤلفه‌ی سرزندگی تحصیلی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تاثیرگذار است. این یافته با نتایج تحقیقات دیبایی صابر و میرعرب رضی (۱۳۹۸)، یارقلی (۱۳۹۳)، شفیع‌پور مطلع (۱۳۹۵)، سرمدی و معصومی فرد (۱۳۹۴)، یولوداگ و یارتان (۲۰۱۳)، کمائی و همکاران (۱۳۹۹)، اوزنل و یترلیگ (۲۰۱۵)، گرین و همکاران (۲۰۱۲)، فولای و همکاران (۱۳۹۸)، مزروقی و حیدری (۱۳۹۶)، مارنگو و همکاران (۲۰۱۸)، عباسی و همکاران (۱۳۹۴)، متقی و همکاران (۱۳۹۳) که معناداری رابطه بین عدالت و سرزندگی و عملکرد تحصیلی را نشان داده‌اند همخوان و همسو می‌باشد. در راستای همخوانی مشاهده شده می‌توان گفت ادراک عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی در محیط‌های گوناگون تحصیلی از کلاس درس در مدرسه گرفته تا کلاس درس دانشگاه، فارغ از نوع افراد و سن افراد بر وضعیت تحصیلی و به خصوص عملکرد و پیشرفت تحصیلی اثر می‌گذارد و از این رو همخوانی مشاهده شده مناسب و منطقی به نظر می‌رسد. هر چند در این راستا سابقه پژوهشی چندانی به‌طور مستقیم در دست نیست، اما به‌طور غیر مستقیم یافته پژوهش حاضر مبانی نظری و پژوهشی موجود در زمینه ارتباط بین عوامل روانی و اجتماعی مانند عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی را مورد تایید قرار می‌دهد. در ارتباط ادراک از عدالت آموزشی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان باید اشاره کرد که دانش‌آموزانی که معتقدند در مدرسه آنها از تلاش آنها قدردانی می‌شود، به کسانی که نمره‌های خوب می‌گیرند احترام می‌گذارند، مدرسه آنها نسبت به رعایت عدالت جدی است، معلمان همیشه آماده کمک کردن به همه دانش‌آموزان هستند و در آموزش و تدریس به همه دانش‌آموزان توجه می‌کنند و برای صحبت کردن و سوال پرسیدن برای همه به‌طور یکسان در دسترس هستند، معلمان به صحبت‌ها و مشارکت همه دانش‌آموزان بها می‌دهند خود دانش‌آموزان تلاش زیادی برای بهبود وضعیت آموزشی و تحصیلی

انجام می‌دهند و میزان عملکرد تحصیلی آنها بالا می‌رود. باید بیان نمود که عواملی مانند فرصت‌های تحصیلی مناسب، ارزشیابی مناسب و حمایت اجتماعی می‌تواند منجر به بهبود فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان گردد که این عوامل به همراه برخورد عادلانه و بدون جانبداری معلمان، می‌تواند بر عملکرد و موفقیت تحصیلی تأثیرگذار باشد. همچنین در تبیین ارتباط سرزندگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بر مبنای نظریه مارتین و مارش (۲۰۱۸) می‌توان گفت که سرزندگی تحصیلی ارائه پاسخ مثبت، سازنده و انطباقی به انواع چالش‌ها و موانع تحصیلی مثل نمرات ضعیف، استرس، کاهش انگیزه تحصیلی و غیره اشاره دارد و افراد دارای سرزندگی تحصیلی نه تنها احساس خستگی و ناامیدی نمی‌کنند، بلکه همواره احساس افزایش نیرو و انرژی می‌کنند و چنین افرادی با افزایش تلاش و پشتکار زمینه موفقیت تحصیلی خود را فراهم می‌آورند. در نتیجه سرزندگی تحصیلی از طریق فرآیندهای توضیح داده شده باعث افزایش عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شوند.

سرزندگی تحصیلی و عدالت آموزشی از جمله مباحث خیلی مهمی هستند که توجه به آن برای رشد و پیشرفت هر دانش‌آموزی ضروری است. دانش‌آموز و ادراک آن‌ها از وضعیت آموزشی بر رفتار آن‌ها در محیط‌های آموزشی تأثیر دارد و در صورتی که احساس کنند در محیط آموزشی با آن‌ها با عدالت برخورد می‌شود و بر پایه تلاش و کوشش خود می‌توانند موفقیت کسب کنند می‌توانند عملکرد بهتری از خود نشان دهند. در این راستا تعامل عناصر مدرسه اعم از مدیر، کادر اجرایی و دانش‌آموزان که شکل دهنده ادراک دانش‌آموزان از محیط آموزشی است بر تلاش و کوشش تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد و در صورتی که احساس عدالت در دانش‌آموزان صورت بگیرد، با انگیزه بیشتر و به صورت سر حال در کلاس و چالش‌های مربوط به آن حاضر شده و احتمال موفقیت خود را بالاتر می‌برند. در حقیقت سرزندگی تحصیلی باعث علاقه دانش‌آموزان به تحصیل و افزایش نیرو، توان و انگیزش تحصیلی آنان شده و جنب و جوش لازم برای به پایان رساندن موفقیت آمیز تکالیف درسی فراهم و موجب افزایش عملکرد تحصیلیشان می‌شود. در مجموع دانش‌آموزان با ادراک عدالت آموزشی مناسب و سرزندگی بالا برای حل چالش‌ها مقاومت بیشتری از خود نشان می‌دهند و در حل آن‌ها توجه و تامل بیشتری از خود نشان می‌دهد و این عوامل احتمال موفقیت بیشتر آن‌ها و سرانجام بهبود عملکرد تحصیلی آن‌ها را بالا می‌برد.

دانش‌آموزان با مقوله عدالت آموزشی بیگانه نبوده و از دیدگاه آنان عواملی مانند نحوه آموزش معلمان، شیوه ارزشیابی، ذهنیت قبلی در مورد دانش‌آموزان و روابط معلم - دانش‌آموز بر ادراک آنان از عدالت آموزشی تأثیر دارد و ابعاد مختلف تحصیلی آنان را تحت شعاع قرار می‌دهد. بنابراین در جمع‌بندی از نتایج پژوهش حاضر، می‌توان گفت، ضرورت ایجاد فرصت‌های عادلانه آموزشی از سوی مدارس به ویژه معلمان باید مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا ایجاد برابری آموزشی، می‌تواند علاقه و فرسودگی تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهد و به موفقیت تحصیلی آنها کمک نماید. پیشرفت جامعه امروز ما منوط به تحقق عدالت آموزشی و بهبود سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان است. عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی می‌توانند آموزش و پرورش ما را در همه حوزه‌ها دچار تحول کند و زمینه بروز استعدادها و توانمندی‌ها را در سطح کلان فراهم آورد. با توجه به افزایش روزافزون اهمیت عوامل روانی و اجتماعی از جمله عدالت آموزشی و سرزندگی تحصیلی در مدارس و نیز تأثیر این عوامل بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، بر ضرورت توجه به عوامل ذکر شده جهت پیشبرد اهداف تحصیلی و آموزشی و در نتیجه آن تلاش جهت سوق دادن دانش‌آموزان به سمت اثربخش بودن توصیه و تأکید می‌شود و پیشنهاد می‌شود در مدارس، اقداماتی جهت آشناسازی معلمان و مدیران و دانش‌آموزان برای ایجاد عدالت آموزشی و زمینه‌سازی برای سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان، صورت گیرد و در زمینه‌ی سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان؛ زمینه‌سازی و آموزش در مدارس جهت شناخت و تقویت انگیزه‌ها و قابلیت‌های دانش‌آموزان و نیز تدوین برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازهای دانش‌آموزان، ایجاد و گسترش مراکز پژوهش و توسعه‌ی بهره‌گیری از توانایی‌های مشارکتی دانش‌آموزان مورد توجه قرار گیرد. مدیران و مسئولان مؤسسات آموزشی، می‌توانند ضمن ایجاد امکانات یکسان در سطح مدرسه برای کلیه دانش‌آموزان، با ایجاد کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی مناسب، به تغییر باورها و دیدگاه‌های معلمان در جهت مثبت مبادرت کنند و به این وسیله، به ایجاد عدالت آموزشی از طریق برخورد یکسان و بدون جانبداری با دانش‌آموزان، کمک فراوانی نمایند. علاوه پیشنهاد می‌گردد مدیران و دست‌اندرکاران مدارس با ایجاد فضایی که در آن دانش‌آموزان نیز تا حدی امکان انتخاب و تصمیم‌گیری داشته باشند (تقویت مشارکت و سرزندگی)، ایجاد فضایی عادلانه، جذاب، متنوع و مطلوب برای یادگیری که در آن دانش‌آموزان با احساس عدالت آموزشی و رضایت کافی به فراگیری دانش بپردازند (تقویت عدالت آموزشی)، در راه بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان گام بردارند.

هر پژوهشی در هنگام اجرا با محدودیت‌هایی مواجه است و پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نیست و از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به محدود شدن جامعه پژوهش به دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان سقز، استفاده از ابزارهای خودگزارش‌ده

(پرسشنامه) برای جمع‌آوری داده‌ها، عدم بررسی نتایج به تفکیک جنسیت و ناتوانی در کنترل برخی متغیرهای مزاحم و مداخله‌گر مثل رغبت و تمایل بالای برخی دانش‌آموزان برای مشارکت در پژوهش و رغبت و تمایل پایین برخی دیگر از آنها اشاره کرد. پیشنهاد می‌شود: این پژوهش به صورت جداگانه برای دانش‌آموزان دختر و پسر انجام شود و نتایج آنان از جنبه‌های مختلف مورد مقایسه قرار گیرد. برای جمع‌آوری داده‌های دقیق‌تر، از مصاحبه به جای پرسشنامه استفاده شده یا در کنار آن به کار گرفته شود تا عمق و کیفیت اطلاعات افزایش یابد. در ادامه، این پژوهش در سایر شهرها و مقاطع تحصیلی دیگر نیز اجرا گردد و نتایج آن با یافته‌های پژوهش حاضر مقایسه شود تا تعمیم‌پذیری و اعتبار نتایج ارزیابی گردد.

پیروی از اصول اخلاقی پژوهش

در پژوهش حاضر سعی بر آن بود که از نظر جسمی و روان‌شناختی هیچ آسیبی آزمودنی‌ها را تهدید نکند و اطلاعات آن‌ها نیز کاملاً محرمانه بماند.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان این پژوهش در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش حاضر مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بین نویسندگان پژوهش حاضر هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

منابع

- ابراهیمی‌بخت، ح. ا؛ یاراحمدی، ی؛ اسدزاده، ح؛ و احمدیان، ح. (۱۳۹۷). اثربخشی برنامه آموزشی نشاط تحصیلی بر عملکرد تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان. آموزش-پژوهش، ۶ (۲)، ۱۸۲-۱۶۳.
- اعرابیان، الف؛ خدناهی، م. ک؛ حیدری، م؛ و صالح صدق پور، ب. (۱۳۸۳). بررسی رابطه باورهای خودکارآمدی بر سلامت روانی و موفقیت تحصیلی دانشجویان. مجله روانشناسی، ۸ (۴): ۳۶۰-۳۷۲.
- امانی، م؛ و کیانی، ع. (۱۳۹۶). بررسی رابطه کمال‌گرایی و عملکرد تحصیلی: نقش میانجی خودنظم‌بخشی و خودکارآمدی تحصیلی. فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، ۱۰ (۱): ۵۱-۶۸. doi: 10.22059/japr.2017.63707
- ایزدی، ص؛ میرموسوی، س. ف؛ میرعرب رضی، ر. (۱۴۰۲). ارزیابی تاثیر آموزش خودراهبری به شیوه بر خط بر بهبود عملکرد تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان. پژوهش‌های برنامه درسی، ۱۳ (۲): ۳۰۲-۲۸۳.
- بهادری جهرمی، س؛ چراغ‌پور، ر؛ و پایان، س. (۱۴۰۲). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی بر اساس سرزندگی تحصیلی، انگیزه پیشرفت و خوش‌بینی تحصیلی در دانش‌آموزان. مجله آموزشی، ۱۴ (۶۰): ۱۹-۳۴.
- حیدری ممقانی، م. ر؛ و حسین پور، م. (۱۳۹۹). رابطه تاب‌آوری و سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز. مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز، ۱۱ (۲): ۱۷۱-۱۸۱. doi: 10.22118/edc.2020.218090.1263
- حیدری ممقانی، م. ر؛ و حسین پور، م. (۱۳۹۹). رابطه تاب‌آوری و سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز. توسعه آموزش جندی شاپور، ۱۱ (۲): ۱۷۱-۱۸۱.
- خضری، ح؛ و ابراهیمی قوام، ص. (۱۳۹۴). بررسی نقش میانجی زورگویی و قربانی‌بودن در رابطه بین پیوند با مدرسه و عملکرد تحصیلی. مجله رویکردهایی نوین آموزشی، ۱۰ (۲۰): ۸۹-۷۲.
- دهقانی زاده، م. ح؛ حسین چاری، م. (۱۳۹۱). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوی ارتباطی خانواده؛ نقش واسطه‌ای خودکارآمدی. مطالعات آموزش و یادگیری، ۴ (۲): ۲۳-۳۸.
- دیبايي صابر، م؛ و میرعرب رضی، ر. (۱۳۹۸). رابطه عدالت آموزشی ادراک شده با عملکرد تحصیلی دانشجویان، مدیریت فرهنگ سازمانی، ۱۷ (۱): ۱۴۳-۱۲۵.
- رحیمی، م؛ زارعی، الف. (۱۳۹۵). نقش ابعاد دلبستگی بزرگ سالی در سرزندگی تحصیلی با واسطه‌گری ابعاد خودکارآمدی مقابله با مشکلات و کمال‌گرایی. مجله علوم تربیتی و روانشناسی، ۳ (۱۲): ۵۷-۶۹.
- سرمدی، م. ر؛ و معصومی فرد، م. (۱۳۹۴). جایگاه عدالت آموزشی در تحول نظام تعلیم و تربیت مبتنی سازنده‌گرایی، فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی مجازی، ۱۰، ۷۰_۶۳.

- شیخی، م. (۱۳۹۱). بررسی نقش واسطه‌ای سرزندگی تحصیلی در رابطه بین ادراک دانش‌آموزان از محیط یادگیری و احساس تعلق به مدرسه. دهمین کنفرانس علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران.
- صالحی عمران، الف؛ حاجی تبار، م؛ و شفعی بلخکانلو، الف. (۱۳۹۷). رابطه عدالت آموزشی با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه مازندران. پژوهش‌های رهبری آموزشی، ۴(۱۶)، ۹۷-۱۲۴. doi: 10.22054/jrlat.2020.42171.1452
- صالحی، ر؛ عابدی، م. ر؛ و نیلفروشان، پ. (۱۳۹۸). تدوین مدل مفهومی موفقیت تحصیلی: یک مطالعه کیفی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۰(۳۸)، ۲۹-۱. doi: 10.22054/qccpc.2019.35316.1948
- صالحی، ر. (۱۳۹۲). تدوین مدل نظری مشاوره تحصیلی بر اساس عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی. پایان‌نامه دکتری مشاوره شغلی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان.
- صدری دمیچی، الف؛ کریمیان پور، غ؛ و جلیلیان، سه. (۱۳۹۶). پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی بر اساس ادراک از محیط یادگیری و سرسختی روانشناختی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۰(۵): ۵۸-۶۹
- عباسی اصل، ر؛ سعدی پور، الف؛ و اسدزاده، ح. (۱۳۹۵). مقایسه اثربخشی سه روش یادگیری مشارکتی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه دوم راهنمایی. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۱(۱)، ۱۰۵-۱۲۴. doi: 10.22108/nea.2016.21060
- عباسی، م؛ عیادی، ن؛ شفعی، ه؛ و پیرانی، ذ. (۱۳۹۴). نقش بهزیستی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری. دو ماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۴(۱۳۹۴): ۴۹-۵۴
- فولادی، الف؛ کجباغ، م. ب؛ قمرانی، الف. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش سرزندگی تحصیلی بر معنای تحصیلی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه سوم دوره اول متوسطه شهر مشهد. پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۴(۱۵): ۱۰۳-۹۳.
- کاظم پور، الف؛ و افتخاری، الف. (۱۳۹۲). ارائه مدلی برای ارزیابی عدالت آموزشی در آموزش متوسطه، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۷(۳): ۶۵-۷۶
- کاکای، م؛ صدر، الف؛ و علیزاده منفرد، س. م. (۱۴۰۱). تاثیر عدالت آموزشی بر عملکرد تحصیلی، رضایت از تحصیل و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر مدارس متوسطه دوره دوم شهر آبدانان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰. پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، ۴(۳): ۳۱-۵۰.
- کدیور، پ. (۱۳۹۹). روانشناسی تربیتی، چاپ سیزدهم، تهران: انتشارات سمت.
- کمانی، ع؛ عسکری، پ؛ حیدری، ع. ر؛ نادری، ف؛ و مکوندی، ب. (۱۳۹۹). رابطه علی بین اهداف پیشرفت تحصیلی با عملکرد تحصیلی از طریق میانجیگری سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان دختر، فصلنامه پژوهش در نظام آموزشی، ۱۴(۴۸): ۱۲۵-۱۰۹.
- کیان، م؛ و قادری، ر. (۱۳۹۸). نقش باورهای معرفت‌شناختی و هوش معنوی در پیش‌بینی موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دوره تحصیلی متوسطه. پژوهش‌های آموزش و یادگیری، ۱۶(۱): ۶۵-۷۴.
- متقی، ش؛ یزدی، س. م؛ جمالی، ن؛ و درویزه، ز. (۱۳۹۳). ارتباط معلم دانش‌آموز و تصمیم به ادامه تحصیل نقش واسطه‌ای انگیزش خود تعیین‌گری و عملکرد تحصیلی. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۸(۲۷): ۵۸-۳۵.
- مزروقوی، ر؛ حیدری، م؛ و حیدری، الف. (۱۳۹۲). بررسی رابطه عدالت آموزشی با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. گام‌های توسعه در آموزش پزشکی، ۱۰(۳): ۲۱۶-۲۱۰.
- ملایی، ف؛ حجازی، م؛ یوسفی افراشته، م؛ و مروتی، ذ. (۱۳۹۹). موضوع نقش میانجی ذهن آگاهی در رابطه بین اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان دختر. فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۴(۴۸): ۹۰-۷۵.
- مهدوی راد، ح؛ فرزاد، و؛ و کوشکی، ش. (۱۳۹۸). تبیین مدل عملکرد تحصیلی بر اساس انگیزش تحصیلی، اهداف پیشرفت، خودکارآمدی تحصیلی با میانجی‌گری درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان متوسطه دوم. فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۳(۷): ۲۳-۳۴.
- نجاری، م؛ و حسنی، م. (۱۳۹۹). تبیین نابرابری جغرافیایی فرصت‌های دسترسی به آموزش عالی و ارائه مدل به منظور آمایش و نیل به عدالت آموزشی (مطالعه موردی: شهرستان‌های استان آذربایجان غربی). پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، ۵۲(۱): ۱۸۰-۱۶۵.
- وحیدی، م؛ براتعلی، م. (۱۳۹۶). پیش‌بینی میزان عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه بر اساس مهارت‌های فراشناختی و خودنظم‌بخشی. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۰(۲): ۱۱۴-۱۰۳.

Austin, E. J., Saklofske, D. H., & Egan, V. (2015). Personality, well-being and health correlates of trait emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 38 (3): 547-558. DOI: [10.1016/j.paid.2004.05.009](https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.05.009)

Cassidy, C. (2022). Philosophy with Children as and for Moral Education. In F. & Figueiredo, Conceptions of Childhood and Moral Education in Philosophy for Children. Berlin: Heidelberg.

Cluley, V., Pilnick, A., & Fyson, R. (2022). Talking about learning disability: Discursive acts in managing an ideological dilemma SSM. *Qualitative Research in Health*, 2 (2). 16-31. <https://doi.org/10.1016/j.ssmqr.2022.100088>

- Comerford, J., Batteson, T., & Tormey, R. (2015). Academic Buoyancy In Second Level Schools: Insights From Ireland. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197 (3), 98-103. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.061>
- Ergenlerde, o. T., Oznel, Z. A., & yeterliligi, A. R. (2015). Mediating Role Of self-Efficacy on The Relationshipbetween Subjective Vitality and School Burnout in Turkish Adolescents, Educational Research Association. *The International Journal of Educational Researchers*, 6 (1), 1 – 12. <http://www.eab.org.tr>
- Eshuchi, J. C. A. (2014). The millennium development goals And educational justice. Ph.D. Thesis, University Dortmund, Bielefeld University.
- Ginn, I. (2021). If you don't have anyone in school that's like you, regardless, you won't feel like you belong there. What It Means to Belong for Secondary-aged Pupils from Ethnic Minority Backgrounds, an Emancipatory Study. Ph.D. Thesis, University of Essex & Tavistock and Portman NHS Foundation Trust.
- Green, J., Liem, G. A., Martin, A. J., Colmar, S., Marsh, H., W., & Mclnery, D. (2012). Acadmic motivation Self-concept, engagement, and performance in high school: Key processes Fram a longitudinal Perspective *Journal of Adolescence*, 35 (4), <https://doi.org/10.22118/edc.2020.218090.1263>
- Heydari, M. S., Saadipour, I., & Heydari, H. (2022). Prediction of academic vitality based on the perception of class justice and cognitive ability. *The 7th national conference of modern researches in the field of educational sciences and psychology of Iran*. <https://civilica.com/doc/1554364>
- Iroegbu, M. N. (2013). Effect of test anxiety, gender and perceived self – concept on academic Performance of Nigerian Students. *International Journal of Psychology and Counselling*, 5 (7): 143 – 146. DOI: 10.5897/IJPC2013.0218
- Kennedy, D. (2022). Doing philosophy with young children: theory, practice, and Resources. *Early Child Development and Care*, 192 (1), 124–135. DOI:10.1080/03004430.2020.1743699
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practices of structural equation modeling* (2nd eds). New York: Guilford.
- Kovarski, C., Portalier, S., Faucher, C., Carlu, C., & Orssaud, C. (2020). Effects of visual disorders on the academic achievement of French secondary school students. *Archives de Pe' diatrie*, 27 (6), 436–441. DOI: 10.1016/j.arcped.2020.08.013
- Kryshkoa, O., Fleischera, J., Waldeyer, J., Wirth, J., & Leutner, D. (2020). Do motivational regulation strategies contribute to university students' academic success?. *Learning and Individual Differences*, 12 (69), 50-72. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2020.101912>
- Macleod, C. M. (2010). Developmment of womens education in kenya, *International NGO Journal*, 5 (3), 68-73. <http://www.academicjournals.org/INGOJ>
- Mahmoudi, H., Isazadegan, A., Amani, J., & Kitabi, A. (2014). Investigating the relationship between achievement goals and academic performance in students of gifted schools and regular schools: the mediating role of thinking styles. *Cognitive and Behavioral Sciences Research Quarterly*, 4 (3), 49-68. [Persian] https://cbs.ui.ac.ir/article_17304.html
- Marengo, S. M., Klibert, J., Langhinrichsen-Rohling, J., Warren, J., & Smalley, K. B. (2019). The relationship of early maladaptive schemas and anticipated risky behaviors in college students. *Journal of Adult Development*, 26 (3), 190-200. <https://doi.org/10.1007/s10804-018-9313-1>
- Marino F, Failla C, Chilà P, Minutoli R, Puglisi A, Arnao A. A., & Pioggia G. (2021). The Effect of Acceptance and Commitment Therapy for Improving Psychological WellBeing in Parents of Individuals with Autism Spectrum Disorders: A Randomized Controlled Trial. *Brain Sci*, 11 (7), 880-895. <https://doi.org/10.3390/brainsci11070880>
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2018). Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience. *Journal of School Psychology*, 46, 53-83. DOI: 10.1016/j.jsp.2007.01.002.
- Putwain, D. W., Connors, L., Symes, W., & Douglas-Osborn, E. (2012). Is academic buoyancy anything more than adaptive coping? *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal*, 25(3), 349–358. <https://doi.org/10.1080/10615806.2011.582459>

- Martin, A.J., & Marsh, H. W. (2011). Academic resilience and academic buoyancy: A multidimensional and hierarchical conceptual framing of causes, correlates and cognate constructs *Oxford review of Education*, 35 (3), 353 – 370.
10.1080/03054980902934639
- Meyers, L. S., Gamest, G., & Goarin, A. J. (2006). *Applied multivariate research, design and interpretation*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publication; 2006.
- Merry, S. N., Cargo, T., Christie, G., Donkin, L., Hetrick, S., Fleming, T., ... & Warren, J. (2020). Debate: Supporting the mental health of school students in the COVID-19 pandemic in New Zealand—a digital ecosystem approach. *Child and adolescent mental health*, 25(4), 267-269.
- Qolipour, A., & Pirannejad, A. (2010). Investigating the effects of justice in creating and promoting self-confidence in educational institutions. *Research Journal of Human Sciences*, 12 (53), 357-374.
<http://ensani.ir/fa/article/144367>
- Soares, A., Guisande, A. M., Almeida, L., & Paramo, F. M. (2009). Academic achievement in first-year Portuguese college students: The role of academic preparation and learning strategies. *Int J Psychol*, 44 (3), 204-12. DOI: 10.1080/00207590701700545
- Solberg, P. A., Hopkins, W. G., Ommundsen, Y., & Halvari, H. (2021). Effects of three training types on vitality among older adults: A self-determination theory perspective. *Psychology Sport Exercises*, 13 (8), 407-17. DOI:10.1016/j.psychsport.2012.01.006
- Sorgi, S., Godarzi, Y., Shabib Assal, N., & Ghorbani, M. (2021). The effectiveness of teaching executive functions on academic vitality and academic performance of students. *Scientific journal of researchers*, 19 (5), 43-50. 10.61186/psj.19.5.43
- Tabatabai, J., Bani Jamali, S. Al-Sadat Ahadi, H., & Khamsan, A. (2013). The effect of teaching self-regulated learning strategies on the academic progress and withdrawal of psychology students of Islamic Azad University of Birjand. *New Care Journal*, 9 (4), 292-300. [Persian]
<https://www.sid.ir/paper/205962/>
- Tashtoush, M. A., AlAli, R., Wardat, Y., Alshraifin, N., & Toubat, H. (2023). The Impact of Information and Communication Technologies (ICT)-Based Education on the Mathematics Academic Enthusiasm. *Journal of Educational and Social Research*, 13 (3), 284. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>
- Uludag, O., & Yaran, H. (2013). The Effects Of Justice And Burnout On Achievement: An Empirical Investigation Of University Students. *Croatian Journal of Education*, 15 (2), 97-116.
<https://hrcak.srce.hr/106737>
- Westo, R., & Gor, P. A. (2006). A brief guide to structural equation modelling. *The counseling psychologist*. 34 (5): 719-751. DOI: 10.1080/00207590701700545
- Xinyu, N. (2019). what influences school district effectiveness growth trajectories? A growth mixture modeling (GMM) analysis. Ph.D. Thesis, Columbia University.
- Yazidi, S., Mir Mousavi, S. F., & Mir Arab Razi, R. (2023). Evaluation of the effect of online self-directed training on improving academic performance and academic vitality of students. *Curriculum Research*, 13 (2), 283-302. [Persian] 10.22099/jcr.2024.7328
- Young, C. D. (2023). *Seeking Common Ground: The Impacts of Racial Affinity Groups and Varsity Athletics on Sense of Belonging, Social Capital, and Identity Development in Independent Schools*. Ph.D. Thesis, Boston University.
- Zainalnejad, A. (2023). Investigating the relationship between perceived educational justice and academic performance. The first international conference of sociology, social sciences and education with the approach of looking to the future, Bushehr. [Persian] <https://civilica.com/doc/1869694>
- zapata, C., Phelan, J. A. Colquitt, B. A., & Scott, B. L. (2018). Procedural justice, Interactional justice and task performance: The mediating role of intrinsic motivation. *Organizational behavior & human decision process* Process, 8 (6), 12-29. DOI:10.1016/j.obhdp.2008.08.001